

CIOFF - ZLTSS

Dr. BRUNO RAVNIKAR

V drugi polovici 20. stoletja so pričele sočasno z izboljšanjem življenjskih razmer izginjati tradicionalne vrednote mnogih ljudskih kultur, kar je bilo še zlasti opazno v Zahodni Evropi, ki se je sorazmerno hitreje opomogla od posledic druge svetovne vojne. Pričel se je razvijati turizem kot sredstvo za spoznavanje drugih dežel in njihovih kultur.

Pojavilo se je zanimanje za eksponate materialnih kultur, ki so bili arhivirani v številnih muzejih, sočasno pa je naraščalo tudi zanimanje za tradicionalne kulture - običaje, pesmi, plesne in tipična ljudska oblačila. Slednja so bila v Zahodni Evropi v močnem deficitu, niti ne toliko kot posledica pretekle vojne, ampak že predvojne industrializacije, ki je odrinila ljudske duhovne vrednote na račun materialnih.

Ta pojav ni bil tako izrazit v Vzhodni Evropi, kjer je bil povojni življenjski standard občutno nižji. Zato je vlada-joča socialna politika svojemu prebivalstvu v kompenzaci-jo ponujala ohranjene oblike tradicionalne kulture. Tako so se tod rojevali kakovostni pevski zbori in ljudske plesne skupine, ki so kmalu dobile ime folklorne skupine. Po vzoru Sovjetske zveze so tudi v drugih vzhodnih državah pričeli ustanavljati državne folklorne ansamble, ki so postajali zelo cenjeno izvozno blago. Poleg njih so se pričele porajati v različnih sredinah tudi amaterske folklorne skupine, ki so po kakovosti marsikje dosegale profesionalne državne ansamble.

Turistična potovanja v vzhodne države so bila takrat še redka, saj so bila povezana z mnogimi administrativnimi ovirami (preverjanja, vizumi, valute). Zato so pričele koncertne in turistične organizacije vabiti folklorne skupine iz vzhodnega bloka na koncerte v Zahodno Evropo. Nastajali so mednarodni folklorni festivali, ki so vabili atraktivne vzhodne skupine z njihovimi sporedi ter jih ponujali domačim in tujim turistom. Nekako v šestdesetih letih preteklega stoletja so se pojavili prvi večji festivali v Franciji, Italiji in Veliki Britaniji.

V ta čas sovpada tudi začetek slovenskega Koprškega festivala. Takratna želja organizatorjev festivalov je bila pridobiti kakovostne folklorne skupine. Priložnost pa so izkoristili tudi spretni posredniki, ki so za dober denar festivalom posredovali bolj ali manj kakovostne skupine. Dogajalo se je, da so mnoge dobre skupine nastopale na mednarodnih festivalih pod sramotnimi finančnimi pogoji. V tem času je folklorni festival v Confolensu vodil Henri Coursaget, ki je spoznal nekaj vodij bolj pomembnih folklornih skupin in direktorjev mednarodnih festivalov. Leta 1969 je predlagal ustanovitev mednarodne orga-

nizacije, ki naj bi v prvi vrsti zaščitila folklorne skupine pred odiranjem posrednikov, sočasno pa tudi izmenjavala podatke o kakovosti gostujočih skupin. Tako je bila leta 1970 v Confolensu ustanovljena mednarodna organizacija CIOFF (Conseil International des Organisations de Festivals de Folklore et d'Arts Traditionnels). Ustanovili so jo zastopniki desetih držav: Belgije, Francije, Jugoslavije, Madžarske, Nizozemske, Poljske, Portugalske, Sovjetske zveze, Švice in Velike Britanije. Našo takratno državo je zastopal pisec teh vrstic, kot zastopnik Koprškega festivala.

Koprski festival je od leta 1960 najprej organiziralo Turistično društvo v Kopru, pozneje pa Obalna turistična zveza. Prvotni koncept festivala je bil ponuditi domačim in tujim turistom spored treh jugoslovanskih profesionalnih folklornih ansamblov: Kolo iz Beograda, Lado iz Zagreba in Tanec iz Skopja. Zanimanje za nastope teh skupin je bilo ogromno in mnogi ljubitelji ter poznavalci ljudskega plesa so že leto vnaprej rezervirali takrat skromne hotelske zmožljivosti.

Na tem mestu je treba poudariti, da je osnovno gonilo in srce festivala predstavljal tajnik Obalne turistične zveze Janez Štrumbelj. Občasno so sodelovale na festivalu tudi nekatere amaterske skupine in presentljiva je bila ugotovitev, da so mnogokrat v kakovosti dosegale ali celo presegle profesionalne folklorne ansamble. Tako se je leta 1970 organizatorjem porodila zamisel nadomestiti profesionalne ansamble s kakovostnimi amaterskimi. Tvegana in drzna zamisel je v celoti uspela. Ne samo v programskem smislu, ampak tudi finančno, saj amaterskim skupinam ni bilo treba plačevati sorazmerno visokih honorarjev.

Tako si je Koprski festival lahko obetal zelo lepo prihodnost. Morda celo prelepo, saj se je zelo hitro pojavila naša pregovorna zavist, ki je ob pomoči takratnih političnih struktur predlagala Koprski folklorni festival preseliti v portoroški Avditorij. Ta zamisel bi sicer lahko bila tudi dobra, če bi sočasno preselili v Portorož še Janeza Štrumbelja z njegovo uigrano ekipo.

To pa se ni zgodilo in priznani festival je zaradi pomanjkanja izkušenj novega organizacijskega kadra že naslednje leto ugasnil. S tem se je pojavilo tudi vprašanje našega zastopanja v mednarodni organizaciji CIOFF. V tem času je bil edini kandidat za zastopanje naše takratne države Balkanski folklorni festival v Ohridu, ki pa ni kazal dovolj zanimanja za zrelejšo mednarodno vlogo. Odločilno daljnovidnost je v teh trenutkih pokazal takratni tajnik Zveze kulturnih organizacij Slovenije Martin Zakonjšek. Odločil je, da bo zastopanje v CIOFF-u in vse obveznosti s tem prevzela Zveza kulturnih organizacij Slovenije. To je bilo še zlasti pomembno, ker so prihajala vabila za udeležbe na mednarodnih festivalih k nam v Slovenijo. Jugoslovanski koordinacijski odbor je imel sicer po enega člana iz vsake jugoslovanske republike, sedež uradnega delegata pa je bil v Ljubljani.

Tako je bilo zagotovljeno ustrezno sodelovanje in razdeljevanje vabil med vse takratne republike. Seveda ni trajalo dolgo, da so se pojavili "bratski pomisleki" o pravičnem razdeljevanju vabil za mednarodne festivale. Medtem ko so prenapeteži v Srbiji domnevali, da dobiva Slovenija preveč vabil za festivale, so bili posamezniki v Sloveniji prepričani, da jih dobiva premalo. Poudariti pa je treba, da med temi "skeptiki" ni bilo uradnih zastopnikov republik, ki so med seboj odprto, iskreno in strokovno sodelovali.

Žal so do danes štirje med njimi že preminuli. Kadrovske spremembe v Zvezi kulturnih organizacij Slovenije so privedle tudi do tega, da ni bila več plačana članarina za mednarodno organizacijo in naša takratna država je bila za dve leti izključena iz članstva v CIOFF-u. Na srečo se zaradi našega zanesljivega poslovanja s CIOFF-om stiki z državami članicami takrat niso prekinili. Bolj trezne glave so se pozneje zavzele za ponovno plačevanje mednarodne članarine.

Pozneje je bilo nekaj poskusov organizirati mednarodni folklorni festival v čudovitem okolju ljubljanskih Križank, a do realizacije ni prišlo. Manjši festival z udeležbo pretežno sosedskih izvirnih skupin se je spočel in obdržal

v Beltincih, medtem ko so se mariborski študenti leta 1989 odločili organizirati mednarodni folklorni festival Folkart na obetajočem obrežju reke Drave. Po začetnih težavah je iz njega vzklił danes znani multimedijški festival Lent. Tudi ta ima svoje gonilo v osebi Vladimirja Rukavine. Nekaj let se je v mednarodnem koledarju CIOFF-a pojavljalo črnomaljsko Jurjevanje, a je pozneje izostalo. Društvo narodnih noš Domžale in Turistično društvo Trzin sta v letih 2002/2004 organizirali dvodnevni festival, na katerem je nastopalo nekaj skupin iz mariborskega Folkarta. Žal so letos sredstva usahnila in z njimi tudi ta festival. Sočasno se je v Piranu pričel razvijati Mediteranski mednarodni folklorni festival, ki naj bi spet obudil nekdanjo festivalsko tradicijo na slovenski Obali.

Mnogim festivalskim organizacijam je služil kot zgled že omenjeni francoski festival v Confolensu. Njegov odlični festivalski direktor Henri Coursaget je iz njega napravil senzacijo prvega razreda.

Confolens je majhno mesto v srcu Francije z nekako 5.000 prebivalci. Na glavnem trgu je postavljen sorazmerno velik oder s sedeži za 5.000 gledalcev. V desetih dneh se zvrstita po dve predstavi na dan. Tako uspe organizatorju v desetih festivalskih dneh pridobiti okrog 100.000 gledalcev! V ta namen pravočasno zakupi vse hotelske zmogljivosti v oddaljenosti okrog 50 km. Zanimanje za festival je tako veliko, da je bilo treba ob mojem zadnjem obisku slovesno odprtje festivala izvesti kar dvakrat.

Z osamosvojitvijo Slovenije in novim statutom CIOFF-a smo bili dolžni uradno registrirati svojo organizacijo. V mnogih državah so že obstajale nacionalne sekcije.

Naša takratna zakonodaja tega ni dopuščala in za CIOFF je bilo treba najti ustrezno slovensko ime. Pravniki ministrstva za notranje zadeve so prevedli kratico CIOFF v Zveza ljudskih tradicijskih skupin Slovenije (ZLTSS), ki predstavlja slovensko nacionalno izpostavo CIOFF-a. Zaradi dolgoletnega aktivnega članstva smo leta 1992 brez težav uveljavili nasledstvo v tej organizaciji. Njena prvotna naloga je še vedno povezovanje mednarodnih folklornih festivalov in posredovanje kakovostnih folklornih skupin.

S tem ciljem od leta 1989 dalje izdaja mednarodni koledar festivalov CIOFF ter interna letna poročila o udeležbah skupin na festivalih. V teh poročilih direktorji festivalov ocenjujejo kakovost, disciplino in sodelovanje vodij posameznih skupin na festivalih. Festivalska komisija CIOFF je

Zveza Ljudskih Tradicijskih Skupin Slovenije
Slovenian CIOFF National Section

Bilten

Št. 3, letnik IV.
julij 2005

Zveza ljudskih tradicijskih skupin štirikrat letno izdaja glasilo, v katerem seznanja člane s svojimi akcijami in z drugimi dogodki, ki se odvijajo na področju folklorne dejavnosti.

vedla tudi ocenjevanje festivalov s strani sodelujočih skupin, ki pa še ni zaživelo v pravem pomenu, saj se nekateri festivali izogibajo kritiki svojega dela. Leta 2001 je Festivalska komisija CIOFF izdala Priporočila skupinam, ki želijo sodelovati na mednarodnih festivalih. Obsegajo nasvete in določbe, po katerih naj poteka priprava skupine za festival, kot tudi obnašanje skupine na samem festivalu. CIOFF je član mednarodne organizacije UNESCO in ima v njej posvetovalni glas.

Vloga Slovenije v CIOFF-u ni zanemarljiva. V letih od 1993 do 1997 je bil njen zastopnik dr. Bruno Ravnikar, član Izvršilnega odbora, od leta 1989 do 2000 pa član Festivalske komisije. Kot član ustanovitelj je bil leta 1999 imenovan za častnega člana CIOFF-a, leto pozneje pa je prejel zlato CIOFF-ovo značko z rubinom, kar predstavlja najvišje priznanje te organizacije.

Trenutno je v CIOFF včlanjenih 71 nacionalnih sekcij, 3 pridruženi in 13 dopisnih članov. S svojimi 300 mednarodnimi folklornimi festivali je prisoten v 90 državah po vsem svetu. Zaradi svojega obsežnega članstva je organizacijsko razdeljen v šest sektorjev. Trije so v Evropi, dva v obeh Amerikah, šesti povezuje Azijo in Oceanijo. Od leta 1998 dalje vsaka štiri leta organizira folkloriada z udeležbo skupin iz vseh držav članic. Prva je bila na Nizozemskem, druga na Japonskem in zadnja v preteklem letu na Madžarskem.

Omeniti je treba še vzporedno mednarodno organizacijo IOV (Internationale Organisation für Volkskunst) s sedežem v Avstriji. Čeprav ima enak posvetovalni status v Unescu, je njeno delo bolj osredotočeno na organiziranje akademskih posvetovanj in manj na povezovanje mednarodnih folklornih festivalov. V mnogih državah nacionalne sekcije enako sodelujejo s CIOFF-om in z IOV, kar je primer tudi v Sloveniji.

Organi upravljanja Zveze ljudskih tradicijskih skupin Slovenije so: skupščina, izvršilni odbor, nadzorni odbor in častno razsodišče. Njim v pomoč je bil pred kratkim imenovan tudi strokovni odbor. ZLTSS se vzdržuje s simbolično članarino, medtem ko plačuje mednarodno članarino JSKD prek Ministrstva za kulturo RS. Med 70 člani je 5 organizatorjev prireditev in 65 folklornih skupin.

Folklorna skupina iz Rogatca na mednarodnem srečanju odraslih folklornih skupin na Ravnah na Koroškem leta 2004.
Foto: Janez Eržen.